

DOSSIER

Naar een verantwoord verslag: geen keuze

DUURZAAMHEID EN VERSLAGGEVING GEMEENTEN

INHOUD

3	Voorwoord	16	 David van Hooff voorzitter commissie BBV
4	Verkenning CSRD		
8	Onderzoek Duurzaamheidsverslaggeving Prof. dr. Dick de Waard	20	 Tanja de Jonge wethouder Dordrecht en medevoorzitter G40- werkgroep Duurzaamheid
18	Verkenning BVV		
22	Conclusie & Aanbevelingen	26	 Martin Jonker concerncontroller Haarlem
28	Branchegroep Overheid		

Deze publicatie is zorgvuldig voorbereid en tot stand gekomen, maar is in algemene bewoordingen gesteld en bevat alleen informatie van algemene aard. De in deze publicatie opgenomen informatie kan komen uit algemeen verkrijgbare bronnen, zodat wij niet kunnen instaan of verantwoordelijk gehouden kunnen worden voor de juistheid, volledigheid en actualiteit van de gebruikte informatie en de wijze waarop deze informatie in de publicatie is verwerkt. Daarbij bevat deze publicatie geen advies voor concrete situaties, zodat uitdrukkelijk wordt afgeraden om zonder advies van een deskundige op basis van de informatie in deze publicatie te handelen, na te laten of besluiten te nemen. Voor het verkrijgen van een advies dat is toegesneden op uw concrete situatie, kunt u zich wenden tot BDO Accountants & Adviseurs of een van haar adviseurs. BDO Accountants & Adviseurs, de met haar gelieerde partijen en haar adviseurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor schade die het gevolg is van handelen, nalaten of het nemen van besluiten op basis van de informatie in deze publicatie.

Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op enige andere wijze, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Alle hens aan dek,
óók voor gemeenten

Nederland heeft CO₂-reductie hoog op de agenda gezet om te kunnen voldoen aan het Klimaatakkoord van Parijs. Ook de maatschappij hecht grote waarde aan een goede zorg voor onze leefomgeving. Dit betekent kortweg: alle hens aan dek. Voor bedrijven, burgers, maar ook voor overheden zelf. Niet voor niets komt de Europese Commissie met een nieuwe richtlijn voor een verplichte duurzaamheidsrapportage: Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Ook wordt internationaal gewerkt aan verslaggevingsrichtlijnen over duurzaamheid voor de publieke sector. Aanvankelijk is de CSRD vooral bedoeld voor grote ondernemingen. Gemeenten blijven vooralsnog ‘buiten schot’.

Voorbeeldrol

Toch waren wij benieuwd naar wat gemeenten nu al rapporteren op het gebied van duurzaamheid, gezien hun voorbeeldrol en maatschappelijke verantwoordelijkheid als het gaat om duurzamer opereren. Daarom hebben wij prof. dr. Dick de Waard, verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen, gevraagd onderzoek te doen naar de status van duurzaamheidsverslaggeving door gemeenten, als een eerste inventarisatie van wat gemeenten rapporteren over duurzaamheid.

Tipje van de sluier

De resultaten hiervan leest u in dit rapport. Tipje van de sluier: de urgentie die de overheid uitstraalt op het gebied van duurzamer opereren zien we niet terug in de jaarverslagen van gemeenten. We realiseren ons dat het ‘niet rapporteren’ nog niets zegt over de mate waarin gemeenten duurzaam opereren, maar het is op z’n minst opmerkelijk. Professor De Waard is van mening dat er sprake is van meten met twee maten: bedrijven moeten wel rapporteren en overheden niet. Dat vindt hij vreemd en onlogisch. Ook David van Hooff, voorzitter van de commissie BBV, vindt dat vreemd en adviseert het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hiermee aan de slag te gaan. Heldere criteria voorkomen een wirwar van initiatieven. Het is volgens hem niet de vraag óf gemeenten aan deze richtlijnen moeten voldoen, maar wanneer.

Morele plicht van gemeenten

We nodigen u uit dit rapport te lezen en u te laten inspireren om het rapporteren over beleid en voortgang op het gebied van duurzaamheid hoger op de gemeentelijke agenda te krijgen, ook wat betreft de transparante verantwoording hierover aan burgers en bedrijfsleven. Gemeenten hebben ons inziens een morele plicht om burgers en bedrijven te informeren over hun visie, inspanningen en resultaten op het gebied van duurzaamheid.

We wensen u veel leesplezier.

Marc Steehouwer
Partner Audit & Assurance

Marc Steehouwer

‘Het wil niet
zeggen dat
gemeenten
deze regeling
naast zich neer
kunnen leggen’

CSRD: nieuwe richtlijn verslaggeving duurzame activiteiten

OOK GEMEENTEN MOETEN AAN DE BAK

Duurzaam ondernemen is urgenter dan ooit. Daarom komt de Europese Commissie met een nieuwe richtlijn voor verplichte duurzaamheidsrapportage: CSRD. Aanvankelijk is deze vooral bedoeld voor grote ondernemingen. Maar ook gemeenten ontkomen niet aan het rapporteren over hun visie, inspanningen en resultaten op het gebied van duurzaamheid.

Rapporteren over duurzaamheid moet minder vrijblijvend worden. Daarom heeft de Europese Commissie nieuwe regelgeving geïntroduceerd: de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Deze geldt in eerste instantie alleen voor NV's en BV's. Gemeenten zijn vooralsnog niet verplicht om een duurzaamheidsrapportage volgens de CSRD-richtlijn op te stellen. Maar dat wil niet zeggen dat gemeenten deze regeling naast zich neer kunnen leggen. Sterker nog, vanwege de maatschappelijke rol en taken van de overheid zouden gemeenten voorop moeten lopen.

Stakeholders vragen erom

Gemeenten krijgen namelijk links- of rechtsom te maken met deze vorm van duurzaamheidsverslaggeving. Al was het alleen al omdat stakeholders hier steeds

vaker om vragen. Je kunt je dan ook afvragen in hoeverre een gemeente, die toch een brede maatschappelijke rol vervult, het zich kan permitteren om niet volgens de gangbare standaard te rapporteren over niet-financiële, meer maatschappelijke zaken.

Waardeketen

Maar gemeenten krijgen ook op andere manieren te maken met regelgeving op het gebied van duurzaamheid. Ze zijn tenslotte onderdeel van de waardeketen van bedrijven die onder de CSRD-richtlijn vallen. Zo worden gemeenten genoemd in de CSRD-verslagen van grote bedrijven, omdat ze bijvoorbeeld verantwoordelijk zijn voor het afgeven van vergunningen aan deze bedrijven. Gemeenten behoren dus ook tot de waardeketen van de CSRD-plichtige bedrijven en moeten deze partijen ook geregeld van informatie voorzien.

'Gemeenten krijgen links- of rechtsom te maken met duurzaamheidsverslaggeving volgens de CSRD-richtlijn'

Duurzame doelen

- In het Klimaatakkoord van Parijs is afgesproken dat maatschappelijk vastgoed voor 2050 moet zijn verduurzaamd. (Zie *Verduurzamen maatschappelijk vastgoed*, VNG.nl) Uitgangspunt is een reductie van 95% van de CO₂-uitstoot en het aardgasvrij maken van gebouwen. De Sectorale Routekaart Gemeentelijk Maatschappelijk Vastgoed bevat de aanpak voor de 36.000 gebouwen die het betreft, een doorrekening van de benodigde middelen en een stappenplan als hulpmiddel om een eigen gemeentelijke portefeuille routekaart op te stellen. Verwachte investering: € 9 miljard. Plus € 44 miljard voor herinvestering vanwege (deels geplande) nieuwbouw. Hierover moeten gemeenten zich wat ons betreft meetbaar gaan verantwoorden.
- Gemeenten moeten de energielabel C-verplichting voor kantoorgebouwen (ingande 1 januari 2023) handhaven. (Zie *Energielabel C kantoren*, rvo.nl)
- Daarnaast moeten gemeenten een transitievisie voor warmte opstellen, en moeten er met ingang van 2025 30-40 gemeenten zijn met een zero-emissiezone in de binnenstad. Er moet aandacht zijn voor de overgang naar een circulaire economie (*Aandacht nodig voor snellere overgang circulaire economie*, VNG), etc.
- Tijdens een gesprek met Martin Jonker, concerncontroller bij de gemeente Haarlem, vernamen we dat banken voornemens zijn gemeenten te vragen naar hun duurzaamheidsverantwoording, om daar de hoogte van de rente aan te gaan koppelen.

Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)

De CSRD-richtlijn van de Europese Commissie bepaalt dat grote NV's en BV's vanaf boekjaar 2025 verplicht zijn om over duurzaamheid te rapporteren. Voor alle grote beursgenoteerde ondernemingen ligt die datum zelfs eerder: vanaf boekjaar 2024. De rapportage behelst drie domeinen: milieufactoren, sociale en mensenrechtenfactoren, en corporate governance-factoren. De accountant speelt bij de CSRD een rol van betekenis. Deze moet de beschreven processen kritisch onder de loep nemen, toetsen en beoordelen.

Van binnen naar buiten en vice versa

Daar komt bij dat de CSRD-richtlijn vraagt om te rapporteren op basis van de principes van zogenaamde 'dubbele materialiteit'. Dit houdt in dat bedrijven van 'buiten naar binnen' moeten rapporteren over de financiële kansen en risico's voor het milieu en de omgeving op de onderneming. Maar ze moeten ook rapporteren over de impact van hun eigen bedrijfsvoering op de omgeving en samenleving; van 'binnen naar buiten'. Daar komt bij dat de CSRD-richtlijn vraagt om te rapporteren op basis van de principes van zogenaamde 'dubbele materialiteit'. Dit houdt in dat bedrijven van 'buiten naar binnen' moeten rapporteren over de niet financiële kansen en risico's voor het milieu en de omgeving op de onderneming. Maar ze moeten ook rapporteren over de impact van hun eigen bedrijfsvoering op de omgeving en samenleving; van 'binnen naar buiten'.

Hier komt ook de onderlinge afhankelijkheid van partijen in de waardeketen duidelijk naar voren. Zo zullen bouwbedrijven waarschijnlijk gaan rapporteren over het effect dat het bouwen van woningen heeft op de natuur (van binnen naar buiten), terwijl voor hen het verstrekken van subsidies voor duurzaamheidsmaatregelen door gemeenten een financiële kans is (van 'buiten naar binnen'). Voor gemeenten gelden dezelfde thema's, maar dan omgekeerd: de negatieve effecten op de natuur kunnen voor hen een financieel risico opleveren (van 'buiten naar binnen'), terwijl zij met hun subsidieverstreking een positieve impact (van 'binnen naar buiten') kunnen hebben op de natuur. Een duurzaamheidsrapportage conform de CSRD-voorschriften verschaft helderheid, zowel aan gemeenten zelf als aan de stakeholders.

Nieuwe, heldere taal

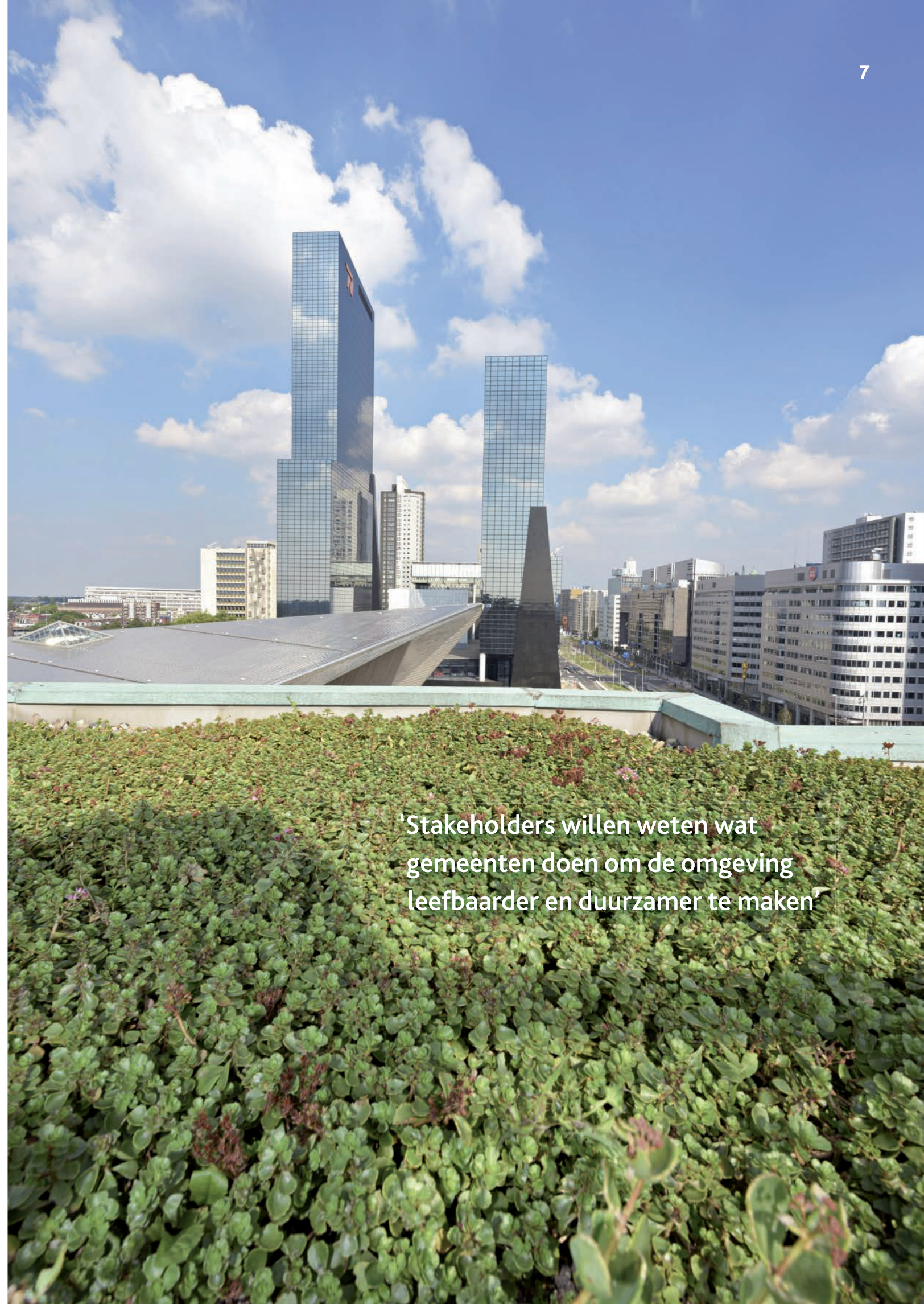
Daarnaast kunnen gemeenten nóg een voordeel behalen wanneer ze gaan rapporteren volgens de CSRD-richtlijn. Het samenstellen van zo'n rapport vraagt om

heldere, niet-financiële taal op het gebied van duurzaamheid. En niet alleen wat de eigen organisatie betreft, ook de omgeving speelt een rol. Dat is een groot verschil met de huidige gemeentelijke jaarverslagen die vaak omvangrijk, ontoegankelijk en op de wettelijke taken gericht zijn. Gemeenten kunnen de introductie van de CSRD dan ook als kans zien om in heldere taal en transparant – intern en aan de buitenwereld – uit te leggen wat hun concrete, meetbare acties, standpunten en resultaten waren en worden op het gebied van milieu, sociale en menselijke factoren, en corporate governance (zie in dit verband ook het interview met David van Hooff op pagina 16).

Eén rapport

In plaats van verslaggeving volgens de CSRD-richtlijn te beschouwen als een grote, noodgedwongen compliance exercitie, kunnen gemeenten deze richtlijn zien als een nieuwe kans om in gesprek te gaan met bewoners en bedrijven. Door gezamenlijk één taal te spreken en dezelfde richtlijn te hanteren op het gebied van duurzaamheid, wordt het een stuk eenvoudiger om onderling – bedrijven en gemeenten – informatie uit te wisselen en samen aan de realisatie van doelstellingen te werken.

Gemeenten hebben grote impact op de waardeketen. Daarom lenen de taken van de gemeente zich er bij uitstek voor om duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren. Een groeiend aantal gemeenten is zich hiervan bewust en heeft zich aangesloten bij het VNG-initiatief om een zogenaamde SDG-gemeente te worden. De CSRD gaat nog een stuk verder en zorgt er bovendien voor dat sectoren onderling met elkaar kunnen worden vergeleken. Ook vraagt de CSRD om concreet meetbare output. Gemeenten zijn zich hier ongetwijfeld van bewust. Zij zijn immers onderdeel van de waardeketen.

'Stakeholders willen weten wat gemeenten doen om de omgeving leefbaarder en duurzamer te maken'

Voorbeeld- functie

ONDERZOEK DUURZAAMHEIDS- VERSLAGGEVING GEMEENTEN

In hoeverre rapporteren gemeenten in hun jaarverslagen over duurzaamheid? En hoe duurzaam opereren zij zelf? In opdracht van BDO deed prof. dr. Dick de Waard van de Rijksuniversiteit Groningen hier onderzoek naar. Wat blijkt? Gemeenten rapporteren slechts mondjesmaat over dit thema. 'Ze mogen in dit opzicht wel transparanter zijn.'

Prof. dr. Dick de Waard
RA MA

is als hoogleraar auditing verbonden aan de Faculteit Economie en Bedrijfskunde van de Rijksuniversiteit Groningen en als buitengewoon hoogleraar maatschappelijk verantwoord ondernemen aan de Faculteit der Sociale en Economische Wetenschappen van University of Curaçao dr. Moises da Costa Gomez.

Over het onderzoek

Dit onderzoek is gehouden onder Nederlandse gemeenten die naar de stand van 2021 meer dan 50.000 inwoners hadden. Dat betrof 91 gemeenten, waarvan er 3 buiten de selectie zijn gelaten, omdat dit nieuw samengestelde gemeenten per 1 januari 2022 betrof. Dit resulteerde in een onderzoekspopulatie van 88 gemeenten. In de benchmark is voor elk onderwerp gebruikgemaakt van een score van 0 tot 3, waarbij de 0-score betekent dat in het geheel geen informatie is gegeven. De benchmark is ingevuld op basis van lezing van de jaarverslagen over 2020 van de geselecteerde gemeenten door een team van vier onderzoekers, waarbij de uitgevoerde benchmark steeds door een tweede onderzoeker is beoordeeld.

Figuur 1
Aantal inwoners en gemiddelde score

Aantal inwoners	#	Totaal	Gemiddelde score					
			1	2	3	4	5	6
50.000 -< 60.000	23	17,1	5,3	2,9	1,9	3,5	1,8	1,7
60.000 -< 70.000	13	16,7	4,5	2,5	1,5	3,8	1,7	2,7
70.000 -< 80.000	8	17,6	6,3	2,8	1,1	4,1	1,9	1,5
80.000 -< 90.000	7	14,7	5,1	2,4	1,0	3,7	1,1	1,3
90.000 -< 100.000	5	15,6	6,4	2,2	1,0	2,8	1,2	2,0
100.000 -< 200.000	24	20,8	7,9	3,3	2,0	4,4	1,8	1,4
200.000 -< 350.000	4	27,8	11,0	4,0	2,5	4,8	2,0	3,5
350.000 -< 1.000.000	4	27,3	10,5	2,8	3,0	4,8	2,3	4,0
Maximale score	-	60,0	18,0	6,0	9,0	12,0	3,0	12,0

Vreemd en onlogisch.’ Dat is wat prof. dr. Dick de Waard, verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG), vindt van het feit dat bedrijven binnenkort wél duurzaamheidsrapportages moeten opleveren volgens de richtlijn van de CSRD, maar overheden niet. De Waard: ‘Dat is meten met twee maten. Waarom worden gemeenten en andere overheidsorganisaties hier buitengehouden? Die vraag ligt al jaren op tafel en ik heb daar nog nooit een bevredigend antwoord op gehoord.’

Maatschappelijke organisatie
Een veel gehoord argument is dat overheden immers al maatschappelijke organisaties zijn. ‘Daar is het een en ander tegenin te brengen’, zegt De Waard, die tevens accountant is. ‘Theoretisch gezien dient iedere organisatie

een maatschappelijk belang. Of dat nu een bakker is, een schoenenproducent of een meubelfabrikant. Dat argument houdt dus feitelijk geen stand. Daar komt bij dat wij als burgers, maar ook andere stakeholders, graag willen weten hoe duurzaam onze gemeente zelf opereert. Hoe zit het bijvoorbeeld met het eigen afval- en mobiliteitsbeleid? Hoe zit het met de duurzame inzetbaarheid van de medewerkers? Hoe groen is haar wagenpark? En hoe duurzaam het inkoopbeleid? Zorgt mijn gemeente er bijvoorbeeld voor dat de leveranciers geen gebruikmaken van kinderarbeid en dat de bedrijven bij wie gemeenten inkopen werken met duurzame materialen? Dat zijn toch relevante vragen. Het ligt voor de hand dat gemeenten hier transparant over zijn. Datgene wat ze vragen aan bedrijven en burgers, namelijk

Figuur 2
Grootste partij en gemiddelde score

Politieke kleur	Grootste partij	#	Totaal	Gemiddelde score					
				1	2	3	4	5	6
Links	D66	3	22,0	8,0	4,0	1,3	5,7	2,3	0,7
	Groen Links	8	26,8	10,4	3,6	3,1	4,6	2,3	2,8
	PvdA	3	22,7	6,3	3,7	3,3	5,3	1,3	2,7
	SP	2	17,0	7,5	3,0	1,5	20	15	15
Lokaal	Diverse partijen	34	16,6	5,6	2,8	1,6	3,4	1,6	1,7
Rechts	VVD	18	20,1	7,3	29	1,1	4,4	1,8	2,6
Religieus	CDA	13	15,5	5,3	2,2	1,8	3,6	1,5	1,2
	ChristenUnie	4	23,5	65	38	30	55	23	25
	SGP	3	16,0	5,3	2,0	1,3	3,7	1,7	2,0
Maximale score	Maximale score	-	60,0	18,0	6,0	9,0	12,0	3,0	12,0

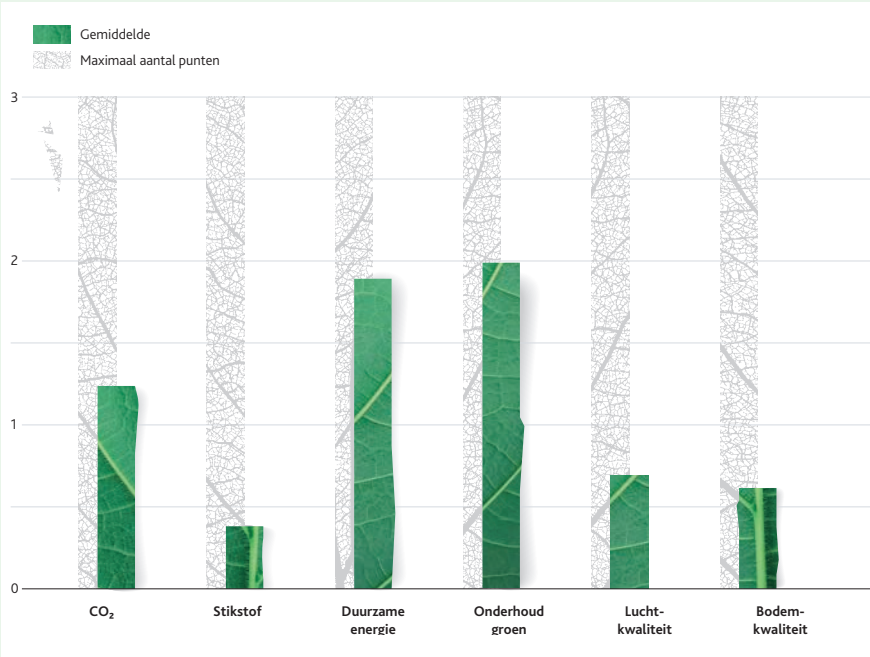
zo duurzaam mogelijk handelen, verwacht ik ook van een gemeente zelf. Ze hebben op dit punt een voorbeeldfunctie te vervullen.’

Paragraaf
De vraag is dan ook in hoeverre gemeenten het thema duurzaamheid benoemen in hun jaarverslagen. De Waard en zijn team hebben dit onderzocht. De Waard: ‘Wij hebben de verslaggeving van gemeenten op het gebied van duurzaamheid onderzocht in de vorm van een vrij eenvoudige benchmark. Ons onderzoek is als het ware een inventarisatie van wat gemeenten rapporteren op dit gebied. Wat ons meteen opviel, is dat het woord ‘duurzaam’ niet zo gek veel voorkomt in hun verslagen. Vaak staat er nog wel een paragraaf in het jaarverslag waarin ze iets zeggen over het belang van duurzaamheid. Zo’n 68% van de

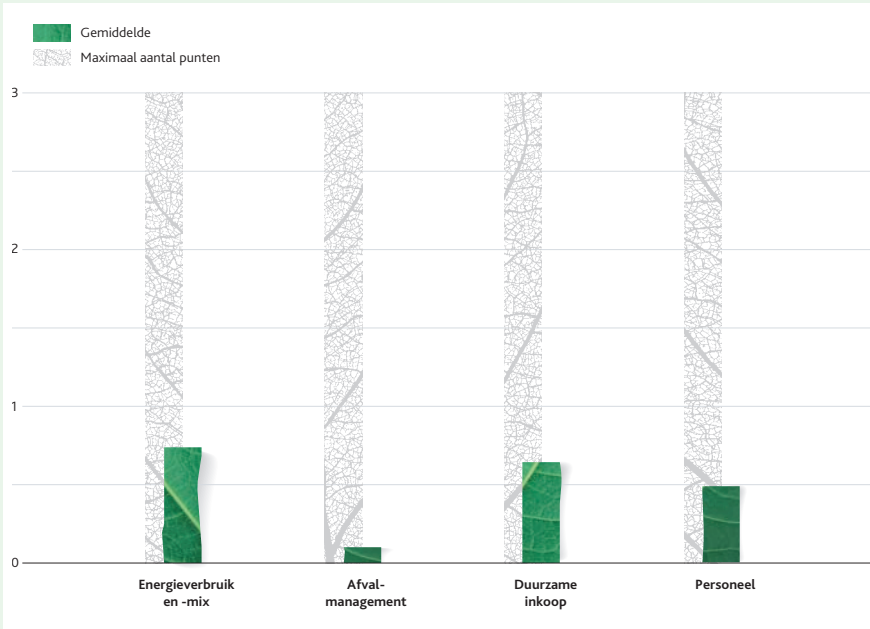
gemeenten stelt hierin dat ze beschikken over een duurzaamheidsprogramma. Maar de inhoud is vaak weinig concreet. Plannen en acties zijn daarin niet of nauwelijks uitgewerkt. Bovendien zijn de duurzaamheidsprogramma’s vaak gericht op specifieke thema’s als milieu of volksgezondheid. Slechts zelden zien we dat een gemeente het hele spectrum van duurzaamheidsvraagstukken benoemt.’ Voor het jaarverslag maken gemeenten vooral gebruik van het raamwerk van de BBV (*Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten*). De Waard: ‘Daar waar het in het jaarverslag gaat over gemeentelijke taken en waardecreatie komt de term ‘duurzaamheid’ mondjesmaat voor. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat gemeenten niet of nauwelijks rapporteren over hun eigen footprint.’

‘Gemeenten met een links politiek klimaat realiseren een hogere transparantie-score’

Figuur 3
Verslaggevingsscores op het gebied van milieu

Figuur 4
Verslaggevingsscores op het gebied van interne organisatie

‘Er is vrijwel geen aandacht voor de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties’

‘100.000+ gemeenten doen het duidelijk beter’

Grotere gemeenten rapporteren meer
Als we nader inzoomen op het onderzoek dan zien we dat grotere gemeenten meer informatie geven over hun inspanningen op het gebied van duurzaamheid dan kleinere gemeenten doen. De Waard: ‘De transparantie neemt duidelijk toe naarmate gemeenten meer dan 100.000 inwoners hebben. We zien ook dat ze in hun verslaggeving, beter dan kleinere gemeenten, rapporteren over de thema’s milieu, wonen en interne organisatie.’ Waarom grotere gemeenten beter rapporteren dan kleinere, heeft het team van De Waard niet onderzocht. ‘Maar ik kan me voorstellen dat grotere gemeente eenvoudiger meer capaciteit hebben om hierover te rapporteren. Zij hebben bovendien meer kennis in huis over duurzaamheidsthema’s en liggen ook iets meer onder een vergrootglas.’

Ook brachten de onderzoekers de politieke kleur van gemeenten in kaart en vergeleek deze met de aandacht voor duurzaamheid. De Waard: ‘We zien dan dat gemeenten met een links politiek klimaat een hogere transparantiescore realiseren dan de overige gemeenten.’

Stikstof
Over de hele breedte valt op dat gemeenten – klein én groot – veel minder rapporteren over duurzame onderwerpen dan ze zouden kunnen en moreel gezien ook wellicht zouden moeten. De Waard: ‘We hebben onze benchmark vrij eenvoudig opgesteld. Gemeenten krijgen nul punten als ze helemaal niets melden over duurzaamheidsaspecten, en drie punten als ze het duurzaamheidsprobleem analyseren, kwantificeren en aangeven wat

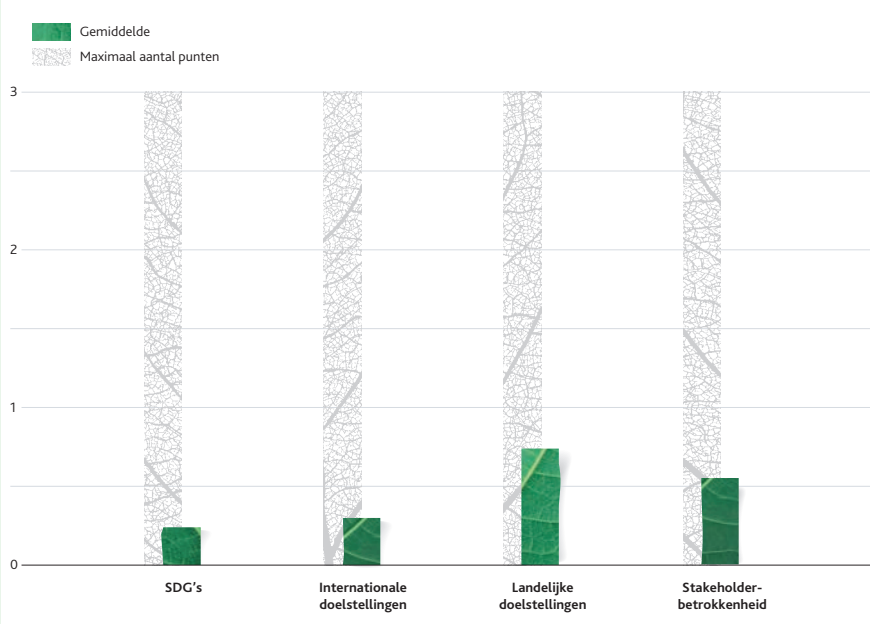
ze eraan doen. Zo zien we in figuur 3 dat gemeenten nauwelijks rapporteren over het onderwerp stikstof. Nu is het zo dat we dit onderzoek uitvoerden voorafgaand aan het stikstofdebat, maar het stikstofprobleem is al jaren bekend. Ook over luchtkwaliteit en bodemkwaliteit wordt weinig gerapporteerd.’

Eigen footprint
Uit de analyses bleek ook dat gemeenten weinig aandacht hebben voor hun eigen footprint: hun energieverbruik, het management van het eigen afval en het personeelsbeleid vanuit een duurzaamheidsperspectief. De Waard: ‘We hebben bijvoorbeeld gezocht naar informatie over het trainen of opleiden van personeel en naar de resultaten van onderzoeken naar medewerkertevredenheid. We hebben daar weinig over kunnen vinden. Ook hebben we

nauwelijks informatie gevonden over het inkoopbeleid (zie figuur 4) van gemeenten. Dat is opmerkelijk, omdat grote ondernemingen over het algemeen wel degelijk uitgebreid stilstaan bij hun eigen impact op de omgeving en hun rol in de waardeketen. Gemeenten schrijven daar nauwelijks over.’

Sustainable Development Goals
Opvallend is ook dat gemeenten in hun jaarverslagen vrijwel geen aandacht hebben voor de Sustainable Development Goals (SDG) van de Verenigde Naties (zie figuur 5). De Waard: ‘Dat is best opmerkelijk. Grote ondernemingen doen dat heel nadrukkelijk wel, en ook gemeenten kunnen uiteraard bijdragen aan het realiseren van deze doelstellingen. Als een gemeente laat weten dat haar beleid stoelt op de SDG, hier streefcijfers aan koppelt en de

Figuur 5
Verslaggevingsscores op het gebied
van klimaatdoelstellingen

'Het feit dat gemeenten weinig rapporteren over duurzaamheid wil niet zeggen dat ze niet veel ondernemen op dit gebied'

voortgang meet, dan laat het aan burgers en andere stakeholders zien dat het duurzaamheid serieus neemt. Dan neemt zo'n gemeente een voorbeeldrol aan. Figuur 3 laat zien dat internationale doelstellingen op het gebied van klimaatverandering nauwelijks aan bod komen in de jaarverslagen van de gemeenten. De Waard: 'De landelijke, hiervan afgeleide doelstellingen worden iets vaker aangehaald, maar ook daar is sprake van een lage score.'

Geen communicatie
Toch moeten we er met z'n allen voor zorgen dat we de Nederlandse klimaatdoelen halen. Bedrijven, burgers, maar ook overheden. De Waard: 'Iedereen moet z'n steentje bijdragen.' Hij wil nog wel benadrukken dat het feit dat gemeenten weinig rapporteren over duurzaamheid, dit niet wil zeggen dat ze niet veel ondernemen op dit gebied. De Waard: 'Wie weet hebben ze fantastische duurzame projecten lopen. Alleen weten we dat niet, want ze rapporteren er niet over.'

David van Hooff

voorzitter commissie BBV

‘Heldere criteria voorkomen wirwar aan initiatieven’

Uit onderzoek van de RUG blijkt dat er nog veel verbeter ruimte is voor gemeenten als het gaat om rapporteren over duurzaamheid.

Herkent u dit?

‘Ik zie dat gemeenten al best veel over duurzaamheid rapporteren. Iedere gemeente die zichzelf een beetje serieus neemt, vermeldt in het jaarverslag het aantal zonnepanelen, isolatieprojecten of het circulair maken van de eigen organisatie. Wat ik echter ook constateer, is dat het veelal gebeurt vanuit de eigen visie of de politieke kleur van het college. En grotere gemeenten hebben nu eenmaal meer middelen om daadkrachtiger initiatieven te ontplooien dan het vervangen van plastic kofiebekertjes alleen. Al is daar ook niets mis mee. De verbetering zit hem wat mij betreft niet in het rapporteren an sich, maar eerder in wát je dan moet rapporteren en hoe zich dat verhoudt tot andere gemeenten.’

Dan komt de Europese (CSRD) richtlijn dus als geroepen?

‘Als het gaat om het stellen van heldere criteria, het krijgen van een heldere accounting set, concrete normen en een duidelijke score, zeker. Dat voorkomt de wirwar aan initiatieven die je nu ziet.’

Welke rol ziet de commissie BBV voor zichzelf bij het opstellen van richtlijnen rond duurzaamheidsverantwoording?

‘Er wordt binnen de commissie over gesproken, uiteraard. Iedereen binnen de commissie ziet vanuit zijn eigen achterban wat er gaande is en op ons afkomt. Wij gaan niet over de wijzigingen in het BBV zelf, maar kunnen wel input aan het ministerie geven. Het onderwerp duurzaamheidsverslaglegging staat dus op de lijst om iets mee te doen. Op dit moment inventariseren we vooral welke initiatieven er al zijn om organisch - van onderaf dus - iets te kunnen ontwikkelen. Het is momenteel uitdrukkelijk niet zo dat we zelfstandig een vertaling maken van de Europese regels naar de praktijk.’

Waarom eigenlijk niet?

‘Dat is ten eerste vreselijk ingewikkeld en veel werk. Dat kunnen wij in elk geval nu niet en het is ook niet onze taak. Het zou bovendien

zonde zijn om alle bestaande initiatieven helemaal niet te gebruiken en zelf het wiel nogmaals uit te vinden. Uiteindelijk is het ministerie van Binnenlandse Zaken verantwoordelijk voor de inhoud van het BBV. Binnenlandse Zaken is weer onderdeel van de Rijksoverheid en die heeft zelf ook nog geen regels over dit onderwerp. Ik hoop dus vooral dat er Rijksbreed een gemeenschappelijk kader komt. Zodat niet ieder overheidsonderdeel iets anders rapporteert.’

Ziet u de invoering van de CSRD voor (grote) bedrijven als een bedreiging of juist een kans voor gemeentelijke duurzaamheidsverantwoording?

‘Het lijkt me vooral een goed toetsinstrument voor overheden om te zien wat wel en niet relevant is. Het zou raar zijn als je bedrijven een heel andere set criteria oplegt dan overheden. Maar in dat stadium zijn we nog lang niet.’

Jaarstukken van gemeenten zijn vaak omvangrijk en weinig toegankelijk. Is dat een thema voor de commissie BBV?

‘Voor ons zijn transparantie en vindbaarheid inderdaad een issue. We zoeken daarom continu naar mogelijkheden om verslagen bondiger te laten zijn. Als duurzaamheidsverslaglegging er onderdeel van wordt, moeten we bovendien waken voor greenwashing. Alleen al daarom kan een standaard set van criteria nuttig zijn. Zodat voor iedereen duidelijk is waar een gemeente het precies over heeft wanneer deze bijvoorbeeld opschrijft dat er op 80% van de gemeentelijke panden zonnepanelen liggen. Wat zegt dat precies? Welke doelstelling wordt behaald?’

Wat wilt u gemeenten, toezichhouders en accountants meegeven voor het verantwoorden over duurzaamheid?

‘Het is uiteindelijk niet meer de vraag óf het gaat gebeuren, maar wanneer. Denk dus goed na en participeer in de gremia waar over deze vragen wordt nagedacht en zorg dat je stem daar gehoord wordt.’

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten kan duurzamer

RUIMTE GENOEG

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) biedt gemeenten de ruimte om te rapporteren over ESG (Environment, Social en Governance).

Maar het ontbreekt vooral aan richtlijnen om te rapporteren over waardecreatie in de volle breedte, inclusief de eigen footprint.

Het BBV biedt gemeenten in haar huidige opzet al de mogelijkheid voor eigen invulling van duurzaamheidsverslaggeving naast de verplichte onderwerpen en indicatoren. Sommige gemeenten linken bijvoorbeeld in hun jaarverslag de Sustainable Development Goals (SDG's) van Verenigde Naties rechtstreeks aan hun eigen programma's.

Hoe duurzaam is de eigen bedrijfsvoering?

Maar waar het in het BBV aan ontbreekt, is een verplichting voor gemeenten om te rapporteren over bijvoorbeeld de invloed die bedrijven binnen de gemeente hebben op het milieu en op het welzijn van de burgers, en over de duurzaamheid van de eigen bedrijfsvoering (dubbele materialiteit). Op dit moment zijn gemeenten bijvoorbeeld niet verplicht om te rapporteren over de eisen die ze stellen aan leveranciers op het gebied van social return en duurzaamheid, en in welke mate deze tot resultaten leiden. Daarnaast hoeven gemeenten geen verslag te doen over de eigen CO₂-uitstoot of over het aantal burgers met een afstand tot de arbeidsmarkt. Wanneer het BBV hier wél in voorziet dan betekent dat bijvoorbeeld dat gemeenten transparant moeten zijn over het resultaat van hun duurzaamheidsbeleid en ontstaat de mogelijkheid gemeenten hier onderling op te vergelijken.

Bron van informatie

Wanneer het BBV gemeenten dwingt om te rapporteren over hoe duurzaam ze zelf zijn en over de invloed van bedrijven binnen de gemeente op de leefomgeving in de gemeente, dan vormen deze rapportages een bron van informatie op basis waarvan de politiek besluiten kan nemen en haar invloed op de verduurzaming van bedrijven en burgers binnen de gemeente

kan uitoefenen. Wat er in gemeenten gebeurt, vormt tenslotte een afspiegeling van wat er in de maatschappij speelt. Uit de verslagen blijkt dan wat gemeenten al doen op het gebied van duurzaamheid en wat bijvoorbeeld hun invloed is op de bedrijven in de regio.

Jaarrekening of extern verslag?

De vraag die resteert is: hoe en wanneer legt het college verantwoording af over de resultaten van zijn duurzaamheidsbeleid? In de jaarstukken legt het college van B en W vooral financieel en beleidsmatig verantwoording af aan de gemeenteraad en de inwoners. Daarom zien wij de jaarstukken als hét verantwoordingsdocument om ook over het duurzaamheidsbeleid te rapporteren, over de voortgang en realisatie daarvan en over de inkomsten en uitgaven die hiermee gemoeid zijn. Dit beleid is in de begroting kaderstellend vastgesteld. Het thema duurzaamheid is hiervan een onlosmakelijk onderdeel, het betreft vele beleidsterreinen en heeft een groeiende financiële impact. Neem alleen al de financiële gevolgen van de energietransitie, waar ook de nodige middelen vanuit het Rijk voor zijn uitgetrokken. Hiervoor moet tenminste een fors deel door gemeenten in beleid en uitvoering worden aangewend en verantwoord.

Of duurzaamheid op een centrale plaats – bijvoorbeeld een paragraaf in de jaarstukken – tot uitdrukking moet komen, als onderdeel van de bedrijfsvoering, of onderdeel moet worden van alle programma's, is een relevant uitvoeringsvraagstuk voor de commissie BBV. Een extra paragraaf in het BBV over duurzaamheidsrichtlijnen op het gebied van de eigen bedrijfsvoering en de invloed van externe organisaties op het milieu en welzijn van de burgers, past zeker in een tijd waarin het thema duurzaamheid een cruciale rol speelt.

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

Gemeenten zijn volgens de Gemeentewet verplicht om jaarlijks financiële verantwoordingsstukken op te stellen. Denk aan een begroting, een meerjarenraming, het jaarverslag en de jaarrekening. De regels die hiervoor gelden staan in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

**'Gemeenten
hoeven nu niet
te rapporteren
over de eigen
CO₂-uitstoot'**

Tanja de Jonge

wethouder Duurzaamheid, Klimaat, Energie en Milieu in de gemeente Dordrecht
en medevoorzitter van de G40-werkgroep Duurzaamheid

‘Een landelijk gemiddelde waaraan je je kunt spiegelen kan heel waardevol zijn’

U bent medevoorzitter van de G40-themawerkgroep Duurzaamheid. Spreekt die al over duurzaamheidsverslaggeving?

‘Het staat nog niet echt op de agenda. Dat komt omdat wij vooral de agenda van het kabinet en de grote netbeheerders volgen. Ik heb echter wel aangegeven dat we dit onderwerp zeer binnenkort, ook binnen de gemeenten onderling, tegen het licht moeten houden.’

En in Dordrecht, waar u wethouder Duurzaamheid, Klimaat, Energie en Milieu bent? Is duurzaamheidsverslaggeving daar al wel geagendeerd?

‘Ik coördineer in Dordrecht een groot klimaatneutraal programma, waarmee we net uit de startblokken gekomen zijn. Dat betekent dat we een groot aantal documenten over de lokale invulling van de regionale energiestrategie en de Transitievisie Warmte hebben opgeleverd en nog opleveren. Tegelijkertijd moet je constant de afweging maken hoe je je mensen en middelen inzet. Begin je bij woningcorporaties of juist de zonnepanelen van particulieren? Daarna volgt de vraag wat je wilt monitoren en hoe je aan de juiste gegevens komt. We zijn als gemeente nog zoekende hoe je, naast de algemene, de juiste specifieke indicatoren en informatie vindt bij beleid dat je voert.’

Dus u herkent zich in het onderzoek van de RUG, waaruit blijkt dat er in de jaarstukken van 50.000+ gemeenten nog weinig aandacht is voor duurzaamheid?

‘Het klopt in zoverre, dat het nog heel moeilijk is om zaken zo te monitoren dat het daadwerkelijk sturingsinformatie wordt. Er bestaat ook nergens een sjabloon met indicatoren die je als gemeente kunt gebruiken om beleid te monitoren.’

Maakt de politieke kleur van een College van B&W uit of er aan duurzaamheidsverslaggeving wordt gedaan?

‘Vast wel een beetje. Al zie ik ook om me heen dat de urgentie ondertussen wel is aangetoond. De energiecrisis heeft velen de ogen geopend. Stilzitten is nergens meer een optie. Maar natuurlijk doet de ene gemeente het uit ideologische overtuiging en een andere meer uit economische en financiële overweging.’

Jaarstukken zijn het belangrijkste verantwoordingsdocument van een gemeente. Moet duurzaamheidsverantwoording daarin niet prominenter opgenomen worden?

‘Nou, ik ben van huis uit registeraccountant en ik heb een bepaalde mening over jaarstukken. Dat je moet rapporteren staat natuurlijk niet ter discussie. Je wilt weten waar je staat en dat kunnen delen met de gemeenteraad en inwoners van je stad. Maar wie leest die jaarstukken? En wat kun je achteraf nog sturen? Dus wil je er de aandacht op vestigen die het nodig heeft, dan moet je denk ik een andere manier vinden. Juist een langjarige opgave als klimaat en energie vraagt om meer momenten waarop je moet kunnen zien of je nog op de goede weg zit en of je moet bijsturen. Jaarstukken zijn daar minder geschikt voor.’

U vindt wel dat gemeenten onderling vergelijkbaar moeten rapporteren over duurzaamheid?

‘Dat kan zeker helpen. Al blijft het maatwerk. Eindhoven is een andere stad dan Dordrecht. Maar een landelijk gemiddelde waaraan je je kunt spiegelen kan heel waardevol zijn.’

En moet de G40 daarin het voortouw nemen?

‘Het zou goed zijn als niet alle 300 gemeenten zelf het wiel gaan uitvinden, maar we als collectief optrekken. Zeker in kleinere gemeenten ontbreekt de slagkracht om dit op te zetten. Binnen de G40 zijn we daar beter toe in staat. Er zijn al gemeenten die hierin vooroplopen, zoals Haarlem.’

Welk cijfer geeft u Dordrecht als het om duurzaamheidsverslaggeving gaat?

‘Dat is een interessante, maar ook lastige vraag. De algemene indicatoren, zoals ‘hoeveel zonne-energie wek je op?’ en ‘hoeveel huizen zijn er van het gas af?’, hebben we op orde en durf ik wel een 8 te geven. Maar ik wil een slag dieper, met een dashboard kunnen sturen. Dan vallen we terug naar een 6, want dat moet nog helemaal ingericht worden.’

Dordrecht

AANTAL INWONERS (2022)

121.000

DUURZAAMHEIDS-
VERSLAGGEVING

(Cijfer 1-10, zelfbenoemd)

Gemiddeld een 7

AMBITIE NET ZERO

2040

Conclusies & Aanbevelingen

OP WEG NAAR EEN VERANTWOORD VERSLAG

Met de komst van de CSRD heeft de vraag naar duurzaamheidsverslaggeving voor met name grote ondernemingen een wettelijke basis gekregen. Voor gemeenten is die er nog niet. Reden voor BDO om prof. dr. Dick de Waard van de Rijksuniversiteit Groningen te vragen onderzoek te verrichten naar de status van de jaarverslagen. Hoe 'duurzaam' zijn die? Hieronder onze belangrijkste conclusies en aanbevelingen.

CONCLUSIES

Er wordt gemeten met twee maten

Rapporteren over duurzaamheid moet minder vrijblijvend worden. Daarom heeft de Europese Commissie nieuwe regelgeving geïntroduceerd: de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).

Deze geldt in eerste instantie alleen voor NV's en BV's. Gemeenten zijn vooralsnog niet verplicht om een duurzaamheidsrapportage volgens de CSRD-richtlijn op te stellen. Er wordt wat duurzaamheidsverslaggeving betreft dan ook met twee maten gemeten: een voor bedrijven, en een voor overheden.

Gemeenten rapporteren nauwelijks over hoe duurzaam ze zelf zijn

Uit onderzoek van prof. dr. Dick de Waard – verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen – op verzoek van BDO, blijkt dat gemeenten in hun jaarverslagen maar mondjesmaat verantwoording afleggen over het thema duurzaamheid. Ook zijn er nog geen verslaggevingsstandaarden of plannen om duurzaamheid structureel op te nemen in de verslaglegging. Ze zijn hiertoe weliswaar niet wettelijk verplicht – ook niet volgens de nieuw in te voeren CSRD-richtlijn – maar gemeenten hebben ons inziens wel een morele verplichting op dat gebied.

Verantwoording is lang niet altijd meetbaar

Overheden geven volgens De Waard als argument voor het niet opstellen van een verslag in overeenstemming met CSRD-regelgeving, dat zij al veel maatschappelijke

verantwoording afleggen. Maar het onderzoek constateert dat die verantwoording lang niet altijd meetbaar en concreet is. Ook lijkt de verantwoording samen te hangen met de politieke kleur van de coalitie.

AANBEVELINGEN

Verslaggevingsregels moeten ook voor gemeenten gelden

Het wordt tijd dat verslaggevingsregels op het gebied van duurzaamheid, zoals de nieuwe CSRD, niet alleen voor bedrijven maar ook voor gemeenten gaan gelden. Gemeenten vervullen een brede maatschappelijke rol, waardoor zij een morele verplichting hebben om volgens een gangbare standaard te rapporteren over niet-financiële, meer maatschappelijke zaken, zoals de impact van het eigen beleid op de leefomgeving en het duurzaamheidsbeleid van de eigen organisatie. Al was het alleen al omdat burgers en bedrijven hier steeds vaker om vragen.

Loop voor de regelgeving uit

Juist vanwege het feit dat gemeenten een maatschappelijke rol vervullen en als geen ander impact hebben op burgers, bedrijven en omgeving, menen wij dat ze wat verslaggeving betreft voorop zouden moeten lopen. Ze moeten de kans grijpen het goede voorbeeld te geven. Niet alleen door het opstellen van beleid en kaders, maar ook door zich transparant, concreet en meetbaar te verantwoorden over hoe duurzaam een gemeente zelf opereert. Wij roepen het college van B&W en de gemeenteraad dan ook op om hiermee vrijwillig aan de slag te gaan en niet te wachten op verplichtende wetgeving.

'Gemeenten hebben ons inziens een morele verplichting tot duurzaamheidsverslaggeving. Al was het alleen al omdat burgers en bedrijven hier steeds vaker om vragen'

‘Gemeenten moeten de kans grijpen door het goede voorbeeld te geven’

Verbeter kwaliteit verslaggeving

De commissie BBV kan door standaardisering de kwaliteit van de verslaggeving sterk verbeteren en voorkomen dat het beleid en de verantwoording over duurzaamheid ten onder gaat aan de wensen van de gemeentelijke politiek. Met standaardisering van verslaggeving ontstaat bovendien de mogelijkheid om gemeenten onderling met elkaar te vergelijken. Dan wordt duidelijk wie meer of juist minder investeert in duurzaamheid. Bijkomend voordeel is dat een nieuwe vorm van verslaggeving niet alleen de kwaliteit van de jaarverslagen kan verbeteren, maar ook het vaak forse aantal pagina's kan terugdringen, zodat de jaarverslagen van gemeenten toegankelijker worden.

Koppel verslaggeving over duurzaamheid aan de BBV

Wij adviseren het ministerie van BZK en de commissie BBV om de komst van de CSRD als een kans te zien om het Besluit begroting en verantwoording van gemeenten (BBV) en provincies verder te verbeteren: BBV 2.0. Door nieuwe verslaggevingseisen te stellen aan de indicatoren en meetbaarheid van de programma's kunnen gemeenten meer inhoud geven aan maatschappelijke en duurzame verslaggeving.

VNG: roep gemeenten op zich te verantwoorden

Gemeenten hebben het Klimaatakkoord ondertekend en daarvoor een interactieve routekaart ontworpen. Deze routekaart gaat in op vijf onderdelen die relevant zijn voor gemeenten: gebouwde omgeving, mobiliteit, industrie, landbouw en -gebruik en elektriciteit. Wij roepen de VNG op om niet alleen een routekaart te schetsen, maar

aanvullend informatie te bieden over de stappen die alle 342 gemeenten hebben gezet om deze vijf onderdelen vorm te geven. Op die manier worden acties van gemeenten op het gebied van duurzaamheid ook inzichtelijk.

Communiceer wat stakeholders écht willen horen

Jaarverslagen zouden de informatiebehoefte van stakeholders – veelal bedrijven en burgers – als vertrekpunt moeten nemen. Gemeenten zijn door hun rol en positie in de maatschappij, en de vele taken die zij daarbij uitvoeren, tenslotte verplicht zich over hun beleid en handelen te verantwoorden naar belanghebbenden, inclusief het thema duurzaamheid. Want ook hierover willen burgers en bedrijven worden geïnformeerd. Lang niet altijd houden gemeenten bij het samenstellen van hun – veelal lijvige – verslagen rekening met de informatiebehoefte.

Gemeenteraad moet luis in de pels zijn

In de governance-verhoudingen binnen gemeentelijke overheden wordt een belangrijke kaderstellende en controlerende rol toegekend aan de gemeenteraad. De gemeenteraad zou, samen met het college, moeten willen investeren in het uitwerken van het duurzaamheidsbeleid. Een mooi voorbeeld is de gemeente Haarlem. Zo laat Martin Jonker, concerncontroller, in een interview (*zie pagina 26*) weten dat vrijwel ieder besluit dat het college neemt een duurzaamheidsparagraaf bevat.

Begin eenvoudig en laagdrempelig

Het risico bestaat dat er weerstand ontstaat bij het college of de raad wanneer verslaggeving over duurzaamheid moet worden ingevoerd. Ook is de kans reëel dat de begroting en

verantwoording van duurzaamheid gezien wordt als een 'links feestje'. En zoals Martin Jonker aangeeft, is de meetbaarheid van duurzaamheid ook geen sinecure. De kunst is dan ook om eenvoudig en laagdrempelig te beginnen. Eerst moet de bewustwording rondom het belang van dit thema groeien. Daarna kan het thema stap voor stap invulling krijgen met een helder en gedegen plan van aanpak, met zowel een intern als extern draagvlak en een gezonde dosis geduld en doorzettingsvermogen.

Een nieuwe richtlijn is er niet voor niets

De Europese Commissie heeft de Corporate Sustainability Reporting Directive niet voor niets aangenomen. Het doel van deze richtlijn is tenslotte om een betere balans te creëren tussen financieel-economische resultaten en milieu, sociale belangen en een integere bedrijfsvoering. Dat evenwicht is nodig in een wereld die kampt met grote maatschappelijke en milieuproblemen.

Waardecreatie in de brede zin van het woord moet centraal staan

Met de komst van CSRD ontstaat een evenwichtig beeld in de verslaggeving vanuit zowel financieel als niet-financieel perspectief. Ook de focus op de aard van de behoefte van stakeholders verandert daarmee: van een primair financieel gedreven kaderstelling en verantwoording naar een duurzaamheidskader dat burgers, bedrijven en de raad in staat stelt te sturen op de impact van de gemeente op de leefomgeving. Logischerwijs betekent dit ook het een en ander voor gemeenten. Ook zij maken deel uit van de trend dat verslaggeving over meer moet gaan dan uitsluitend financiële zaken. Burgers en bedrijven vragen hier ook om. Gemeenten hebben ons inziens dan ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid om helder en transparant te rapporteren over het thema duurzaamheid. Waardecreatie als geheel – en niet alleen de financiën en de vaak weinig concrete beleidsuitkomsten – zou centraal moeten staan bij verslaggeving, zelfs nu dit (nog) niet verplicht is.

‘Transparante, concrete en meetbare verantwoording over duurzaamheid van de gemeente zelf’

‘De gemeenteraad zou, samen met het college, moeten willen investeren in het uitwerken van het duurzaamheidsbeleid, inclusief concreet meetbare kaders en afspraken over de verantwoording hierover’

Martin Jonker

concerncontroller gemeente Haarlem

‘Laat nooit na wat je zelf kunt doen’

Haarlem was de eerste gemeente met een duurzaamheidsbegroting. Waarom?

'Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 was GroenLinks de grootste partij in Haarlem. Tijdens de coalitieonderhandelingen vroegen ze mij als concerncontroller om zo'n begroting op te stellen. Ze hadden daarbij Bhutan, destijds het enige land ter wereld dat Bruto Nationaal Geluk boven Bruto Nationaal Product stelde, als voorbeeld. Maar wat een duurzaamheidsbegroting precies was en wat erin moest staan wist toen nog niemand. Ik heb toen gezegd: "Geef mij de opdracht en dan gaan we samen iets ontwikkelen". Het onderwerp bleek echter zo breed dat we met kleine stappen zijn begonnen.'

Welke verdere stappen zijn ondertussen gezet?

'Eerst hebben we alleen maar naar CO₂ gekeken. vervolgens zijn we samen met enkele andere koplopers in Nederland gaan uitzoeken welke gegevens beschikbaar zijn, hoe we gegevens kunnen verzamelen en aan de hand van welke standaarden je zo'n begroting opstelt.'

Wat komt er nu nog meer in de begroting, buiten CO₂-emissie?

'We gaan uitbreiden met circulariteit. Hoe staat het in Haarlem met grondstoffen? Wat gebruiken we allemaal en wat komt er van buiten? De volgende uitbreiding wordt brede welvaart. We hebben de elementen gelegd waarop we kunnen doorbouwen. Ondertussen kent ook ieder besluit dat het college neemt een duurzaamheidsparagraaf, waar dat van toepassing is.'

Veel bedrijven gebruiken de Sustainable Development Goals (SDG's) als kapstok voor hun duurzaamheidsverslaglegging. Doet Haarlem dat ook?

'Nee. SDG's zijn uitermate geschikt voor het verhaal dat je uitdraagt, maar de praktische toepasbaarheid van de SDG's is beperkt. De huidige beschikbare SDG-metinstrumenten bieden geen basis voor effect en/of impact van monitoring van de begroting en het beleid. Voor een duurzaamheidsbegroting moet je op zoek naar meeteenheden die zich nationaal en internationaal laten vergelijken.

Met SDG's loop je het gevaar van greenwashing. Je kunt een prachtig verhaal vertellen, maar objectief is er niets meetbaar.'

Duurzaamheid is niet het eerste waaraan je denkt bij een concerncontroller. Hoe zorg je ervoor dat dit thema landt binnen de organisatie?

'Wanneer wij als overheid eisen stellen aan het bedrijfsleven, en dat doen we op het gebied van duurzaamheidsverslaglegging, zullen we als overheid zelf ook aan die eisen moeten gaan voldoen. Dat is wel zo eerlijk. En dan is het belangrijk dat controllers en accountants in een vroeg stadium meedenken. Want ook ik wist in het begin niet waar ik mijn gegevens vandaan moest halen. Er zijn nog geen standaarden en regels. Die moet je met elkaar ontwikkelen en daar kun je als gemeente maar beter vroeg bij zijn.'

Een gemeentebegroting wordt getoetst aan het BBV. Daarin staat nu nog niets over duurzaamheid. Verwacht u dat dit er wel in komt?

'Dat gesprek wordt op dit moment met verschillende belanghebbenden gevoerd en daarin worden onze ervaringen als koplopers - the coalition of the willing - meegenomen. En het is belangrijk dat dat gebeurt. Nu is het nog te vrijblijvend. Hoe beperkt onze bijdrage in het grote geheel ook is: je moet nooit nalaten wat je zelf in je eigen cirkel van invloed kunt doen. Haarlem wil de bestuurlijke verantwoordelijkheid nemen om de CO₂-uitstoot terug te dringen. Die is het grootst in de gebouwde omgeving en daar heeft een gemeente invloed op.'

Haarlem loopt voor de troepen uit. Kijken jullie naar anderen?

'We hebben een open agenda. Iedereen mag aansluiten bij onze coalitie. Graag zelfs, want er valt nog genoeg te leren.'

Voor kleinere gemeenten is duurzaamheidsverslaglegging misschien wel een brug te ver. Hoe krijg je die toch mee?

'Door een landelijke of zelfs een Europese standaard te ontwikkelen. Daarom doet het CBS ook mee. In de toekomst levert het CBS alle gegevens ook aan kleinere gemeenten. Die hoeven daar dan geen ontwikkeltijd in te steken.'

Haarlem

AANTAL INWONERS (2022)

165.650

DUURZAAMHEIDS-
VERSLAGGEVING

(Cijfer 1-10, zelfbenoemd)

8

AMBITIE NET ZERO

2040

BDO voor de publieke sector

Branchegroep
Overheid

De adviseurs van BDO willen een bijdrage leveren aan een goed functionerende overheid en zien gemeenten als de regionale regisseur van de toekomst. Met de overheveling van taken uit het sociaal domein van het Rijk naar gemeenten toe, de energietransitie, de woningmarkt, de voorbereidingen van de implementatie van de Omgevingswet, en uiteraard de financiële uitdagingen die dit alles met zich meebrengt, zijn een doelmatige en doeltreffende bedrijfsvoering bij gemeenten belangrijker dan ooit.

Meer informatie

Branchegroep Overheid van BDO
Tel: 088-236 48 06
E-mail: publiekesector@bdo.nl
Internet: bdo.nl/overheid

De onderzoekers/contactpersonen

Marc Steehouwer
partner Overheid BDO Audit & Assurance
Tel: 06-4610 5543
E-mail: marc.steehouwer@bdo.nl

Gijsbert Bruijnes
senior manager ESG BDO Audit & Assurance
Tel: 06-1566 3087
E-mail: gijsbert.bruijnes@bdo.nl

Rob Bouman
partner BDO Audit & Assurance
voorzitter branchegroep Overheid
Tel: 06-2348 4550
E-mail: rob.bouman@bdo.nl

Jaap Kleijwegt
partner Advisory BDO Sustainability
Tel: 06-26394890
E-mail: jaap.kleijwegt@bdo.nl

Albert-Jan Knol
partner ESG BDO Audit & Assurance
Tel: 06-51648926
E-mail: albertjan.knol@bdo.nl

Niels Dijkman
senior manager Advisory BDO Sustainability
Tel: 06-30447404
E-mail: niels.dijkman@bdo.nl

COLOFON

Tekst

BDO
Irene Schoemakers

Concept & realisatie

Monte Media

Vormgeving & Infographics

Ivo van IJzendoorn

Fotografie

ANP foto

bdo.nl/overheid

BDO is een op naam van Stichting BDO te Amsterdam geregistreerd merk.

In deze publicatie wordt **BDO** gebruikt ter aanduiding van de organisatie die onder de merknaam 'BDO' actief is op het gebied van de professionele dienstverlening (accountancy, belastingadvies en advisory).

BDO Accountants & Adviseurs is een op naam van BDO Holding B.V. te Eindhoven geregistreerde handelsnaam en wordt gebruikt ter aanduiding van een aantal met elkaar in een groep verbonden rechtspersonen, die ieder afzonderlijk onder de merknaam 'BDO' actief zijn op een bepaald terrein van de professionele dienstverlening (accountancy, belastingadvies en advisory).

BDO Holding B.V. is lid van BDO International Ltd, een rechtspersoon naar Engels recht met beperkte aansprakelijkheid, en maakt deel uit van het wereldwijde netwerk van juridisch zelfstandige organisaties die onder de naam 'BDO' optreden.

BDO is de merknaam die wordt gebruikt ter aanduiding van het BDO-netwerk en van elk van de BDO Member Firms.